

Zanim kupisz dziecku
komputer, tablet, telefon, laptop,
konsolę, grę komputerową...
pomyśl o jego bezpieczeństwie.

więcej na: www.saferinternet.pl/zakupkontrolowany
bezpłatne konsultacje: 800 100 100

Projekt współfinansowany
przez Unię Europejską

Główny Partner

Partner strategiczny

Partnerzy

NASK saferinternet.pl

Fundacja
Orange

e-COMMERCE POLSKA
IZBA GOSPODARKI ELEKTRONICZNEJ

Europejskie
Centrum
Konsumentów
ECC-Net

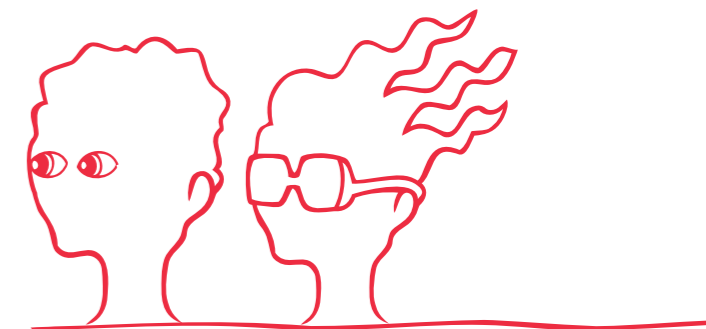
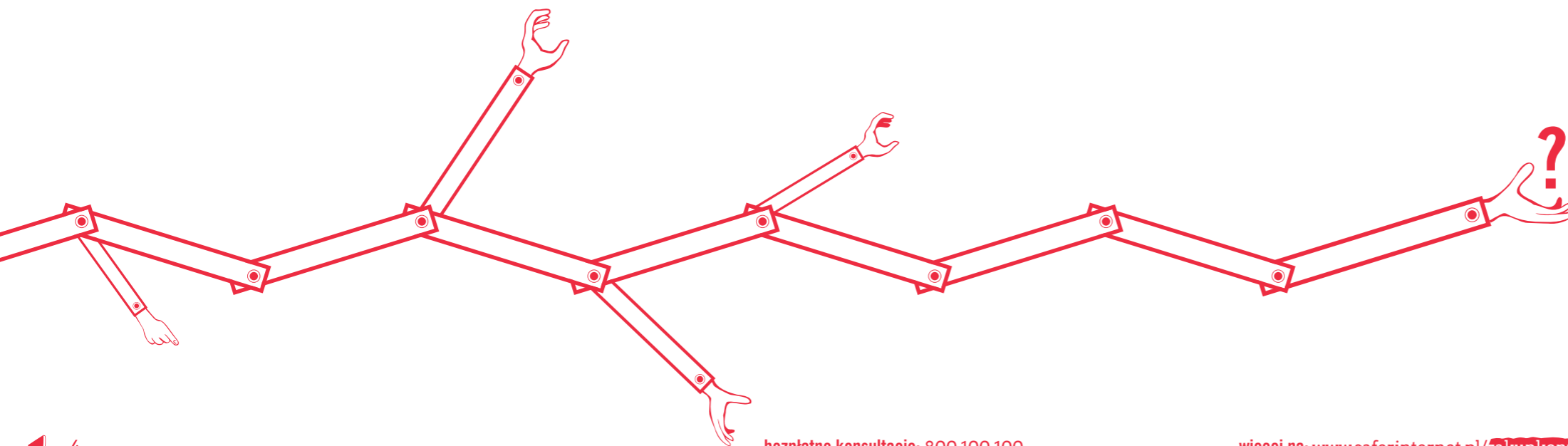
Wstęp: Zakup kontrolow@ny	5 ▶
Dziecko a nowe technologie	6 ▶
Kiedy kupujesz komputer	12 ▶
Kiedy kupujesz konsolę	14 ▶
Kiedy kupujesz smartfon/tablet	16 ▶
Kiedy kupujesz grę	19 ▶
Kiedy kupujesz przez Internet	21 ▶

Wstęp: ZAKUP KONTROLOW@NY

Komputer, Internet, telefon komórkowy w ostatnich latach stały się nieodłącznym elementem życia dzieci i młodzieży. Nic więc dziwnego, że technologiczne nowinki są jednym z popularniejszych pomysłów na gwiazdkowy prezent. Musimy jednak pamiętać, że technologia niewłaściwie wykorzystywana może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa dziecka i jego właściwego rozwoju. Dlatego tak ważna jest świadomość opiekunów dotycząca zagrożeń związanych z nowoczesnymi technologiami oraz możliwości zapobiegania i dbania o bezpieczeństwo młodych internautów.

Kampania informacyjna pod hasłem „Zakup kontrolow@ny”, przygotowana przez Polskie Centrum Programu Safer Internet (w skład którego wchodzi Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa oraz Fundacja Dzieci Niczyje), ma na celu pomoc dorosłym w świadomym wyborze sprzętu komputerowego lub gier, kupowanych z myślą o dzieciach. Mamy nadzieję, że dzięki tej kampanii młodzi internauci będą bezpiecznie i konstruktywnie wykorzystywać nowe technologie, a fascynacja elektronicznymi gadżetami nie odbije się na relacjach dzieci-rodzice.

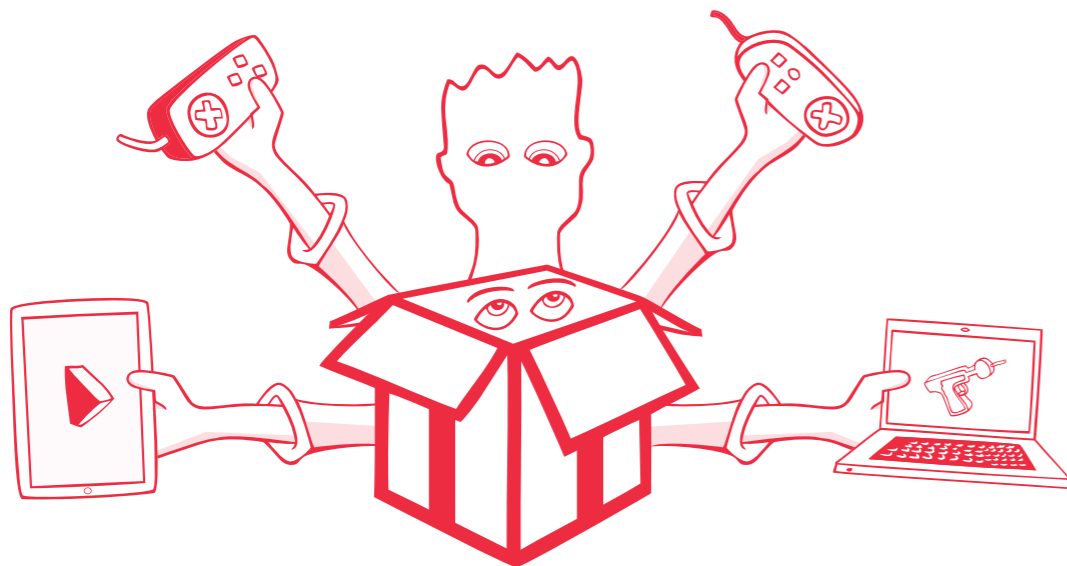

1. Dziecko a nowe technologie

Trochę statystyki

Dzieci w Europie rozpoczynają przygodę z Internetem w wieku 7-11 lat (badania „EU Kids Online”). W Polsce przynajmniej raz w tygodniu z Internetu korzysta aż 98 proc. dzieci i młodzieży w wieku 9-16 lat. Większość z nich zagląda do sieci codziennie lub prawie codziennie. 52 proc. łączy się z Internetem, wykorzystując własny komputer osobisty, zaś 37 proc. robi to za pomocą telefonu komórkowego. Nieodłącznym elementem życia nastolatków stały się serwisy społecznościowe – w Polsce korzysta z nich 60,4 proc. internautów w wieku 9-16 lat.

Dzieci i młodzież wykorzystują Internet do nauki (81 proc.), gier (74 proc.), oglądania filmów i klipów wideo (83 proc.) oraz kontaktowania się za pomocą komunikatorów (61 proc.). Dzieci również publikują zdjęcia i dzielą się nimi (38 proc.) oraz zamieszczają wiadomości (31 proc.), używają kamer internetowych (29 proc.), korzystają z serwisów umożliwiających dzielenie się plikami (17 proc.) oraz prowadzą blogi (10 proc.).

Nowe technologie otwierają przed młodym pokoleniem wiele możliwości, ale jednocześnie niosą ze sobą nowe problemy i zagrożenia. Najczęściej wymienianym zagrożeniem w Polsce jest kontaktowanie się w sieci z nieznanymi (24 proc.). Kolejnym niebezpieczeństwem jest kontakt dzieci z treściami potencjalnie szkodliwymi lub zagrażającymi ich rozwojowi społecznemu (np. treściami propagującymi nienawiść, samobójstwo, samouszkodzenia, anoreksję, narkoty-

ki). Tego typu materiały w Internecie widziało 24 proc. polskich dzieci. 17 proc. dzieci otrzymało wiadomości z podtekstem seksualnym. 15 proc. dzieci miało w sieci kontakt z materiałami jednoznacznie związanymi z seksem.

Dzieci i młodzież coraz więcej czasu spędzają przy komputerze. Jak pokazały badania „EU Kids Online”, 18 proc. internautów w wieku 11-16 lat deklaruje, że niedojada lub niedosypia z powodu Internetu, 35 proc. zaniedbuje znajomych, rodzinę, naukę szkolną lub hobby, a 32 proc. czuje się nieswojo, kiedy nie może skorzystać z Internetu. Taki sam odsetek dzieci bez powodzenia próbuje spędzać mniej czasu w sieci.

Dzieci w Polsce częściej niż w innych krajach europejskich korzystają z Internetu bez kontroli rodzicielskiej – 52 proc. polskich dzieci łączy się z siecią przy użyciu komputera osobistego, który ma tylko do własnej dyspozycji. 51 proc. dzieci w Polsce korzysta z Internetu tylko w swoim pokoju. Rodzice nie zawsze zdają sobie sprawę z zagrożeń, na jakie narażone są ich dzieci. 90 proc. rodziców dzieci w Polsce, które otrzymywały złe wiadomości, przykre wiadomości od rówieśników za pośrednictwem Internetu, jest przekonana, że ich dzieci nie otrzymywały takich wiadomości. 85 proc. polskich rodziców, których dzieci otrzymały wiadomości związane z seksem, jest przekonana, że takie wiadomości nie dotarły do ich dzieci. 70 proc. rodziców, których dzieci spotkały się osobiście z kimś poznanym w Internecie, jest przekonana, że do takiego spotkania nie doszło. Tylko

8 proc. rodziców dopuszcza do siebie myśl, że ich dziecko mogło mieć negatywne doświadczenia w kontakcie z Internetem, podczas gdy 49 proc. dzieci i młodzieży deklaruje, że w Internecie są rzeczy, które mogą je niepokoić.

Co trzeci rodzic również nigdy nie tłumaczył dziecku, jakie są zasady bezpiecznego surfowania i nie potrafi mu pomóc w przypadku trudności ze znalezieniem poszukiwanej informacji w Internecie, a prawie połowa nigdy nie dała wskazówki dziecku, co zrobić, gdy coś je przestraszy czy zaniepokoi online. Aż 58 proc. dzieci nie pamiętało, żeby kiedykolwiek korzystali z Internetu wspólnie z rodzicami.

Więcej w raporcie **EU Kids Online:**

<http://saferinternet.pl/pl/raporty-i-badania>

Zwróć uwagę

Lista internetowych zagrożeń zmienia się wraz z postępem nowych technologii. By zapewnić bezpieczeństwo swoim pociechom, rodzice muszą mieć świadomość, na jakie zagrożenia narażone są ich dzieci.

Najpoważniejsze internetowe zagrożenia:

- × kontakt z nielegalnymi materiałami (np. przedstawiającymi seksualne wykorzystanie
- × dzieci, rasizm, ksenofobię) lub szkodliwymi treściami (np. pornografia, przemoc),
- × uwodzenie za pośrednictwem Internetu (grooming),
- × nękanie za pośrednictwem sieci (cyberprzemoc),
- × przesyłanie swoich nagich lub półnagich zdjęć (seksting),
- × kradzież lub nieświadome udostępnianie informacji (np. numerów kart, adresów, haseł itp.).

Warto, by rodzice i nauczyciele zwrócili uwagę młodych internautów na fakt, że większość zasad znanych im z życia offline, obowiązuje także w sieci. Obok netykiety to także regulacje prawne. A konsekwencje naruszenia prawa online mogą być dużo poważniejsze niż usunięcie danego wpisu czy zablokowanie dostępu do określonego serwisu.

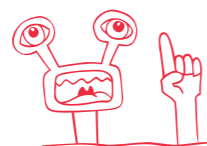

Prywatność

Jedną z podstawowych zasad bezpiecznego zachowania w Internecie jest dbałość o swoją prywatność, a przede wszystkim o informacje, pozwalające na jednoznaczne zidentyfikowanie konkretnej osoby: imię, nazwisko, wiek, adres, nazwa szkoły, zdjęcia. Publikując dane na swój temat, należy trzymać się prostej zasady – umieszczajmy tylko takie informacje, które bylibyśmy w stanie powierzyć nieznanemu spotkanemu na ulicy. Należy pamiętać też o tym, że informacja raz zamieszczona w Internecie pozostanie w nim na zawsze, a dostęp do niej może mieć praktycznie każdy, również za kilka, kilkanaście lat.

Zwracajmy również uwagę na to, jakie informacje zamieszczają na nasz temat inni, np. sprawdzając, jakie dane o nas pokaże wyszukiwarka internetowa. Szanujmy też prywatność innych – np. kiedy publikujemy zdjęcie innej osoby, zapytajmy ją o pozwolenie.

Upewnij się, czy Twoje dziecko potrafi strzec swojej prywatności, również w Internecie.

Niebezpieczne kontakty

Komunikacja internetowa, oprócz wielu zalet, niesie również pewne zagrożenia. Uwiedzenie przez osobę dorosłą, nazywane groomingiem, to tylko jedno z niebezpieczeństw. Kontakty z nieznanymi mogą być szczególnie groźne, jeżeli prowadzą do spotkania w rzeczywistości. Dlatego w kontaktach zawieranych przez Internet należy stosować zasadę ograniczonego zaufania – nigdy nie wiadomo, czy osoba, z którą kontaktujemy się online, jest tym, za kogo się podaje.

Kontakty z osobami znanymi wyłącznie z Internetu mogą sprzyjać próbom wyłudzenia loginów i haseł do serwisów internetowych, danych bankowych lub pieniędzy. Zagrożeniem jest również kontakt z osobami propagującymi działalność sekt lub innych niebezpiecznych grup, a także zachęcającymi do ryzykownych zachowań.

Uczul dziecko, by było ostrożne w zawieraniu internetowych znajomości. Przekonaj je, że jeśli ktoś lub coś je zaniepokoi, powinno Ci o tym powiedzieć.

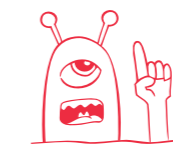

Cyberprzemoc

Cyberprzemoc to przemoc (często rówieśnicza) z użyciem nowych technologii. Może przybierać wiele form, m.in.: wyzywanie, straszenie, poniżanie kogoś w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie komuś zdjęć lub filmów bez jego zgody, ich publikowanie i rozesyłanie lub podszywanie się pod kogoś w sieci. Zewnętrznemu obserwatorowi akty cyberprzemocy mogą wydawać się niewinne, wywołują jednak u ofiary cierpienie i poczucie krzywdy. Nawet ignorowanie przez rówieśników profilu społecznościowego danej osoby lub jej wpisów, może okazać się dla młodych ludzi bardzo bolesnym doświadczeniem.

Cechą specyficzną dla cyberprzemocy jest jej ciągłość, ofiara cierpi zarówno w szkole, jak i w domu, dziecko przez całą dobę doświadcza negatywnych emocji i lęku. Sprawcami cyberprzemocy często są sami młodzi internauci. Niezwykle ważna jest więc świadomość możliwych konsekwencji takich działań, także prawnych.

Rozmawiaj ze swoim dzieckiem o jego znajomych, relacjach między nimi, sympatiach i antypatiach. Dzięki temu łatwiej zauważysz, jeśli dotknie je cyberprzemoc.

Treści nielegalne i szkodliwe

Polskie prawo zabrania m.in. przechowywania lub posiadania treści pornograficznych z udziałem dziecka poniżej 15 roku życia, rozpowszechniania i publicznego prezentowania pornografii z udziałem osoby poniżej 18 roku życia, rozpowszechniania i publicznego prezentowania pornografii związanej z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, propagowania ustrojów totalitarnych, szerzenia nienawiści wobec jednostki lub grupy społecznej ze względu na jej pochodzenie, kulturę, wyznanie lub ze względu na jej bezwyznaniowość.

Oprócz treści nielegalnych w Internecie dziecko może mieć kontakt z treściami uznawanymi za szkodliwe (ze względu na jego wiek, poziom rozwoju psychospołecznego). To zarówno materiały związane z prezentowaniem agresji (np. wulgaryzmy, mowa nienawiści, treści nawołujące do samookaleczeń), nieobiektywna interpretacja faktów historycznych, zjawisk socjologicznych lub treści brutalne. Treści nieodpowiednie bardzo często są atrakcyjne i poszukiwane przez młodego odbiorcę – różnego rodzaju wyniszczające diety, zachęcanie do stosowania substancji zwiększających masę mięśniową, zaproszenie do wstąpienia do sekt.

W ograniczeniu dostępu zwłaszcza młodszego dziecka do treści tego typu może pomóc zainstalowanie programu filtrującego, należy jednak pamiętać, że nie zastąpi on odpowiedzialności rodzica.

Towarzysz dziecku od początku jego przygody z Internetem i pamiętaj o instalowaniu programów filtrujących.

Seksting

To zjawisko popularne szczególnie wśród nastolatków. Polega na przesyłaniu treści o charakterze erotycznym, głównie własnych nagich lub półnagich zdjęć, za pomocą Internetu i telefonu komórkowego. Popularność sekstingu bierze się przede wszystkim z typowej dla wieku fascynacji seksem, zainteresowania płcią przeciwną, braku doświadczenia w relacjach z innymi, ciekawości lub nieśmiałości. Konsekwencje tego zjawiska mogą być bardzo poważne. Niejednokrotnie wysłane znajomemu lub przyjacielowi zdjęcie było wykorzystywane do szantażu lub trafiało do publicznego obiegu w celu żartu, ośmieszenia lub zemsty.

Uświadom dziecku, jakie mogą być skutki sekstingu.

Pomoc

Punkt kontaktowy, do którego można anonimowo zgłaszać przypadki występowania w Internecie treści szkodliwych lub zabronionych prawem (szczególnie związanych z prezentacją materiałów przedstawiających seksualne wykorzystanie dzieci).

e-mail: dyzurnet@dyzurnet.pl

dyzurnet **pl**

tel. 801 615 005 (koszt połączenia lokalnego)

formularz elektroniczny na stronie: www.dyzurnet.pl

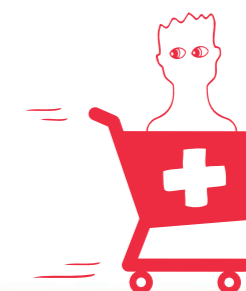
Zespół konsultantów świadczących pomoc młodym internautom, rodzicom i profesjonalistom w przypadkach zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu oraz telefonów komórkowych przez dzieci i młodzież.

e-mail: helpline@helpline.org.pl

tel. 800 100 100 (połączenie bezpłatne)

www.helpline.org.pl

2. Kiedy kupujesz komputer

Komputer to już jedno z podstawowych urządzeń w naszych domach.

Dla wygody i uniknięcia domowej rywalizacji o dostęp do komputera, coraz częściej każdy domownik ma swoje własne urządzenie.

Chcąc obdarować dziecko laptopem lub komputerem stacjonarnym, powinniśmy pamiętać o kilku sprawach, które mogą się okazać istotne zarówno w chwili zakupu, jak i użytkowania sprzętu:

- » Kupując komputer, upewnij się, czy został na nim zainstalowany program antywirusowy i przez jaki okres czasu będziesz mógł z niego korzystać. Jeśli go nie ma – koniecznie go zainstaluj, istnieje wiele bezpłatnych programów antywirusowych na domowe komputery, które często w niczym nie ustępują skutecznością czy funkcjonalnością ich płatnym odpowiednikom.
- » Dbaj o to, aby nie instalować na komputerze zbędnego oprogramowania. Jeśli nie jesteś pewien, do czego służy dany program, nie instaluj go. Kupując lub pobierając programy, korzystaj tylko ze sprawdzonych, bezpiecznych źródeł. Korzystanie z programów pirackich jest nie tylko łamaniem prawa, ale także niesie ze sobą ryzyko zarażenia systemu komputerowego wirusem.
- » W wielu programach dostępnych na rynku wykrywane są błędy, wpływające na bezpieczeństwo ich użytkownika. Nie wolno zaniedbywać aktualizacji – nie tylko systemu operacyjnego, ale i innych programów. Jeśli aplikacja umożliwia automatyczne sprawdzanie dostępności aktualizacji, skorzystaj z tej funkcji i instaluj je, kiedy tylko się pojawiają. Rozważ też korzystanie z bezpłatnych produktów do sprawdzania aktualności oprogramowania.
- » Nawet jeśli komputer ma służyć wyłącznie dziecku, zastanów się, kto będzie posiadał uprawnienia administracyjne, pozwalające m.in. na instalowanie nowego oprogramowania lub zmianę kluczowych ustawień bezpieczeństwa. W przypadku najmłodszych użytkowników zaleca się, by takie uprawnienia posiadała osoba dorosła, a dziecko miało wydzielony profil użytkownika.
- » Zwracaj uwagę na podłączane do komputera urządzenia przenośne, w szczególności pendrive'y lub dyski USB. Mogą one bardzo łatwo przenosić wirusy – wystarczy, że były wcześniej podłączone do zainfekowanego komputera.
- » Pamiętaj o archiwizacji danych, co pozwoli Ci odzyskać najcenniejsze zdjęcia i dokumenty w przypadku awarii. Możesz w tym celu wykorzystać dodatkowe urządzenia, takie jak:

zewewnętrzny dysk twardy, nagrywarka DVD, Blu-Ray czy sieciowy serwer plików. Możesz także umieścić swoje dokumenty „w chmurze”, czyli w jednym ze specjalnych serwisów do przechowywania danych – wiele z nich dostępnych jest bezpłatnie.

- » Korzystając z publicznej sieci Wi-Fi dostępnej np. w kawiarni, na stacji benzynowej lub lotnisku, pamiętaj, by przy logowaniu się do poczty, banku lub innego serwisu używać połączenia szyfrowanego. Pamiętaj o wylogowaniu się!
- » Komputer przeznaczony dla dziecka powinien być wyposażony w program filtrujący, pozwalający na uchronienie dziecka przed kontaktem ze szkodliwymi treściami. Programy kontroli rodzicielskiej dysponują też możliwościami ograniczania aktywności dziecka – takimi jak wypełnianie formularzy online, korzystanie z komunikatorów, mogą również monitorować czas, który dziecko spędza przed komputerem.
- » Jeśli komputer, który ofiarowujesz dziecku, jest początkiem jego przygody z Internetem, wykorzystaj tę okazję do przekazania mu podstawowych zasad bezpieczeństwa online.

Zanim podarujesz komputer dziecku, odpowiednio go zabezpiecz. Zwracaj uwagę na to, w jaki sposób Twoje dziecko spędza czas online i czy jest bezpieczne.

3. Kiedy kupujesz konsolę

Konsola do gier to jedno z dziecięcych marzeń. Dzięki niej możemy tańczyć i śpiewać jak gwiazdy teledysków, próbować swoich sił jako rajdowiec lub zostać bohaterem filmu akcji. Nowe możliwości konsoli oraz bogactwo gier na rynku sprawiają, że od kilku lat urządzenia te zyskują na popularności. Kupując konsolę, warto pamiętać:

- » Konsole są coraz silniej zintegrowane z serwisami online, dzięki czemu można pobierać dodatkowe treści, grać w sieci z udziałem wielu użytkowników, udostępniać własne wyniki. Pomóż dziecku skonfigurować dostęp do tych usług tak, aby nie było narażone na nieodpowiednie treści. Wystarczy upewnić się, że przy rejestracji konta został podany rzeczywisty wiek dziecka, o resztę powinien zadbać sam serwis.
- » Porozmawiaj z dzieckiem na temat tego, co może, a czego nie może publikować online. Czy powinny tam się znaleźć zdjęcia lub filmy z jego udziałem i w jego domu? Pełen adres?
- » Część funkcji online jest niedostępna dla dzieci. Kupując grę, dowiedz się wcześniej, jakie ograniczenia wprowadził producent. Pozwoli to uniknąć frustracji dziecka wynikającej np. z braku możliwości rozegrania wirtualnego meczu z kolegami.
- » Za dodatkowe treści dostępne online trzeba często zapłacić. Zamiast wykorzystywać w tym celu kartę kredytową, warto rozważyć posługiwanie się specjalnymi kartami przedpłaconymi, które można kupić w sklepach z grami. W ten sposób łatwiej będzie nam kontrolować wydatki, a w przypadku kradzieży/wycieku danych z serwisu nie ryzykujemy utraty kontroli nad wydatkami. W przypadku kont dla dzieci, warto także ustalić limity wydatków.
- » Zwracaj uwagę na oznaczenia wieku, umieszczane przez producentów gier na pudełkach. W przypadku zakupów online w serwisie internetowym konsoli oferta będzie automatycznie dostosowana do wieku właściciela konta.

Konsola może być świetną zabawą rozwijającą dziecko. Trzeba jednak świadomie potraktować związane z nią potencjalne zagrożenia.

4. Kiedy kupujesz smartfon/tablet

Telefon i tablet to kolejne pozycje z listy dziecięcych marzeń.

Dzięki intuicyjnej obsłudze, atrakcyjnym aplikacjom, nowoczesnemu wyglądowi i łatwości, z jaką za ich pośrednictwem można się połączyć z Internetem, stają się nieodłącznymi towarzyszami dzieci i nastolatków. Już prawie 40 proc. dzieci łączy się z portalami społecznościowymi właśnie przez komórkę. Jednak rodzice, dbając o bezpieczeństwo domowego komputera swojego dziecka, często zapominają, że praktycznie takie same możliwości dostępu do Internetu ma ono w swoim telefonie. Jeśli uznasz, że Twoje dziecko jest już gotowe, by korzystać ze smartfonu lub tabletu, warto zadbać o kilka kwestii:

- » Obdarowując dziecko telefonem komórkowym lub tabletem, dajesz mu możliwość tworzenia internetowych treści, zaistnienia w sieci, komunikowania się z innymi. Dzięki temu może być autorem tekstów, obrazów i filmów, które łatwo rozpowszechniać na stronach internetowych. Może uzyskać dostęp do treści internetowych, również tych szkodliwych, np. pornografii i przemocy. Zastanów się, czy Twoje dziecko wie, jak powinno się zachować w sytuacji, która mogłaby być dla niego zagrożeniem.
- » Ustal z dzieckiem zasady korzystania z urządzenia, np. wyłączanie telefonu podczas lekcji, w szkole, w nocy; określ czas korzystania z urządzenia w ciągu dnia.
- » Kupując smartfon/tablet z pakietem antywirusowym, upewnij się, jak długo można go używać. Zainstalowana licencja na oprogramowanie antywirusowe ma najczęściej ograniczenie czasowe, o czym informuje przy pierwszym uruchomieniu. Możesz ją przedłużyć, co może pociągać za sobą pewne koszty. Możesz również wykorzystywać bezpłatne programy antywirusowe.
- » Aplikacje kontroli rodzicielskiej różnią się w zależności od marki telefonu/tabletu oraz systemu operacyjnego. Warto dokładnie poznać zakres ich działania. Jeśli nie zostały zainstalowane na telefonie/tablecie, możesz skorzystać z szeregu aplikacji dostępnych na rynku. Programy umożliwiające kontrolę rodzicielską bardzo często znajdują się w ofercie firm produkujących oprogramowanie antywirusowe lub inne, związane z ochroną komputera.

- » Zwróć uwagę dziecka na fakt, że część aplikacji dostępnych na smartfony/tablety jest płatna, podobnie jak dostęp 3G do Internetu (również dodatkowo, np. po przekroczeniu limitu przesyłanych danych) i jeśli będzie z nich korzystać, użytkowanie urządzenia może stać się kosztowne. Z nastolatkiem możesz wspólnie przyjrzeć się miesięcznemu rachunkowi. Warto, żeby dziecko od początku miało świadomość, ile czasu poświęca na rozmowy telefoniczne, korzystanie z Internetu oraz jakie wiążą się z tym koszty.
- » Pobieraj aplikacje tylko z zaufanych źródeł. Cyberprzestępcy tworzą złośliwe aplikacje, które bardzo przypominają te prawdziwe, lecz są zainfekowane wirusami lub robakami, pozwalającymi nawet na przejęcie kontroli nad urządzeniem. W takiej sytuacji telefon może np. łączyć się z kosztownymi serwisami. Warto uzgodnić z dzieckiem, by zanim ściągnie na telefon nową aplikację, skonsultowało się z rodzicem. Szczególnie ostrożnym należy być wobec aplikacji, które żądają dostępu do poufnych informacji (np. loginu, hasła dostępu, danych osobowych, książki telefonicznej i innych informacji zapisanych w telefonie) i pozwolenia na ich przechowywanie. Tego typu programy, niezależnie od swojej użyteczności, mogą być doskonałym celem dla cyberprzestępców.
- » Zwróć uwagę na to, ile czasu Twoje dziecko spędza na korzystaniu z nowych technologii. Amerykańska Akademia Pediatrii zaleca rodzicom ograniczenie dzieciom czasu spędzanego przed ekranem do 2 godzin dziennie. Niektóre aplikacje na smartfony i tablety umożliwiają określenie czasu, jaki dziecko może spędzić online. Taką możliwość dają również programy kontroli rodzicielskiej.

- » Dzieci i młodzież chętnie korzystają z Internetu za pośrednictwem darmowych sieci publicznych. Korzystanie z nich może wiązać się z ryzykiem – jeśli telefon nie posiada odpowiedniego oprogramowania zabezpieczającego, jest narażony na zainfekowanie złośliwym oprogramowaniem i próby włamania. Warto wyposażyć urządzenie mobilne dziecka we właściwe programy antywirusowe. Warto też zwracać uwagę na korzystanie z połączenia szyfrowanego w trakcie logowania się do poczty banku lub innych serwisów za pośrednictwem sieci bezprzewodowej dostępnej publicznie (np. w kawiarni, na stacji benzynowej lub lotnisku). Swoją domowy router Wi-Fi zabezpiecz hasłem, stosuj również możliwie najwyższy standard zabezpieczeń domowej sieci bezprzewodowej.
- » Rozważ, czy Twoje dziecko będzie mogło korzystać z mikropłatności. To niewielkie kwoty, które mogą być w łatwy i szybki sposób przekazywane, jako zapłata np. za usługi online lub doładowanie konta w grze. Coraz więcej firm oferuje aplikacje na smartfony, pozwalające na korzystanie z wirtualnego portfela. Mogą z nich korzystać osoby niepełnoletnie za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych. Niektórzy producenci oferują również ochronę rodzicielską, która pozwala na pełny wgląd w transakcje dokonywane przez dziecko. Formą mikropłatności jest również wysyłanie wiadomości SMS. W odpowiedzi abonent otrzymuje kod aktywacyjny, który umożliwia uruchomienie danej usługi. Warto zwrócić uwagę na SMS-y o podwyższonej opłacie. Blokowanie tego rodzaju wiadomości tekstowych możliwe jest z poziomu aplikacji kontroli rodzicielskiej i/lub u niektórych operatorów sieci komórkowych.
- » Pamiętaj o archiwizacji danych, która umożliwi odzyskanie najcenniejszych kontaktów, zdjęć w przypadku awarii lub utraty telefonu/tabletu. Możesz w tym celu zgrać dane na komputer, a potem skopiować je na dysk twardy, nagrywkę DVD lub Blu-Ray albo serwer plików.

- ✓ Każda płatna usługa telefoniczna powinna mieć swój regulamin, zwykle zamieszczony w sieci. Jego treść powinna zawierać informację nt. sposobów rezygnacji z jej dalszego świadczenia.
- ✓ Istnieje możliwość zablokowania przez operatora wysokopłatnych SMS-ów oraz płatnych subskrypcji.
- ✓ Jeśli dziecko padło ofiarą przestępstwa, sprawa powinna zostać zgłoszona policji. Zabezpiecz dowody, które pomogą w ustaleniu sprawy:
  - » zachowaj otrzymane SMS-y, które mogą stanowić w przyszłości dowód w sprawie prowadzonej przez organy ścigania.
  - » zwróć się do operatora telefonicznego o rachunek szczegółowy dotyczący SMS-ów oraz połączeń wychodzących i przychodzących (zazwyczaj do 12 miesięcy wstecz).
- ✓ Kiedy nie masz pewności, jak postąpić, skontaktuj się z Helpline.org.pl pod bezpłatnym numerem telefonu [800 100 100](tel:800100100), www.helpline.org.pl

5. Kiedy kupujesz grę

Blisko połowa gier komputerowych i wideo dostępnych na rynku jest odpowiednia dla graczy w każdym wieku, wiele jednak przeznaczonych jest dla starszych dzieci, młodzieży lub tylko dla osób dorosłych. PEGI (Pan European Game Information) to ogólnoeuropejski system klasyfikacji gier opracowany w celu ochrony nieletnich przed dostępem do treści dla nich nieodpowiednich. Klasyfikacja PEGI to informacja dla konsumentów (przede wszystkim dla rodziców), pomagająca w podjęciu decyzji o zakupie gry komputerowej. System ten jest stosowany i uznany w całej Europie, zyskał również poparcie Komisji Europejskiej. Kupując grę, zwróćmy szczególną uwagę na oznaczenia:

Wiek – klasyfikacja wiekowa informuje o stosowności gry dla danego wieku. Na przykład liczba „18” oznacza, że gra jest zalecana dla pełnoletnich użytkowników. Klasyfikacja ta dotyczy nie tylko poziomu jej trudności i umiejętności wymaganych od gracza, ale przede wszystkim treści.

Treść gry – piktogramy treści wskazują na występowanie w grze konkretnych elementów decydujących o klasyfikacji wiekowej lub oznaczających treści nieodpowiednie dla młodszych dzieci.

WULGARYZMY

gra zawiera niecenzuralne słownictwo w dialogach lub napisach

DYSKRYMINACJA

gra pokazuje przykłady dyskryminacji lub zawiera elementy, które mogą do niej zahęcać

STRACH

gra zawiera obrazy lub dźwięki, które mogą przestraszyć młodsze dzieci

NARKOTYKI

w grze pojawiają się nawiązania do narkotyków lub jest pokazane ich zażywanie

PRZEMOC

gra zawiera elementy przemocy w stosunku do ludzi lub zwierząt

EROTYKA

w grze występują elementy nawiązujące do zachowań o charakterze seksualnym

HAZARD

w grze występują elementy nawiązujące lub zachęcające do hazardu

Darmowa aplikacja PEGI dostępna jest zarówno na urządzenia działające w systemie Android, Windows 7 Phone, jak i na iPhone/iPody/iPady. Aplikacja ta umożliwia użytkownikom przeglądanie bazy wszystkich gier sklasyfikowanych w systemie PEGI (ponad 16 tysięcy).

- ✓ Z góry ustal, w co, jak długo i kiedy Twoje dziecko może grać.
- ✓ Poszukaj streszczenia lub opisu treści gry, a najlepiej sam w nią najpierw zagraj.
- ✓ Graj ze swoimi dziećmi, nadzoruj je podczas gry i rozmawiaj o ich doświadczeniach. Wyjaśnij im, dlaczego niektóre gry nie są dla nich odpowiednie.
- ✓ Pamiętaj, że niektóre gry internetowe umożliwiają pobieranie dodatków, które mogą zmienić treść gry i jej klasyfikację wiekową.
- ✓ Gry internetowe mogą być rozgrywane z udziałem wielu uczestników, co naraża dzieci na kontakt z nieznanymi osobami. Powiedz dzieciom, aby nie podawały swoich danych i mówiły Ci o niewłaściwych zachowaniach innych graczy.

6. Kiedy kupujesz przez Internet

Zanim zawrzemy umowę online

Specyfika zakupów online, brak obecności stron umowy przy jej zawieraniu, może powodować problemy. Europejskie Centrum Konsumentkie przypomina by przed dokonaniem zakupu upewnić się, czy mamy do czynienia z przedsiębiorcą, gdyż w przeciwnym razie nie będziemy mogli korzystać z uprawnień wynikających z ustaw konsumenckich. Kluczowe jest ustalenie, czy sprzedawca działa legalnie i czy jest wiarygodny (wpis do KRS, certyfikaty zaufania itp.).

Prawa związane z zakupami w sieci

Najpóźniej w chwili wyrażenia przez konsumenta woli związania się umową przedsiębiorca musi poinformować konsumenta m.in. o: swoim adresie, danych rejestrowych, czy prawie do odstąpienia od umowy. Każdy sprzedawca odpowiada za sprzedany przedmiot w terminie 2 lat od dnia dostarczenia konsumentowi towaru. Rzecz zakupiona winna przede wszystkim odpowiadać opisowi zawartemu w ofercie oraz nadawać się do celu określonego w umowie. Konsument może żądać w kolejności naprawy/wymiany rzeczy oraz obniżenia ceny/odstąpienia od umowy. Warto dodać, że mogą istnieć także niezależne od opisanych uprawnienia wynikające z gwarancji (najczęściej producenta).

Sprzedana rzecz powinna zostać wydana niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od daty zawarcia umowy – chyba że uzgodniono inaczej. Od umowy takiej możemy odstąpić w ciągu 14 dni od otrzymania towaru lub rozpoczęcia świadczenia usługi, nie musząc podawać przyczyny.

Nie zawsze jednak można od umowy odstąpić, np.: w przypadku, gdy kupujemy nagrania dźwiękowe lub wizualne albo programy komputerowe dostarczane w zapieczętowanym opakowaniu.

Kiedy transakcja się komplikuje...

Przed wszystkim należy złożyć reklamację. Jeśli nie przyniesie ona spodziewanego rezultatu polecamy skorzystanie z wyszukiwarki pomocnych instytucji na stronie www.uokik.gov.pl. Gdy skarżony sklep ma swoją siedzibę poza granicami Polski, ale w UE, Islandii i Norwegii, sugerujemy zgłosić skargę do ECK, będącego członkiem sieci ECC-Net – www.konsument.gov.pl.

Kupując w Internecie:

- ✓ Przed dokonaniem zakupu, upewnij się, czy sprzedawca działa legalnie i czy jest wiarygodny (czy posiada wpis do KRS, certyfikaty zaufania, itp.). Podejrzenia powinien wzbudzić brak danych kontaktowych oraz brak w regulaminie informacji na temat procedury reklamacyjnej.
- ✓ Sprzedający ma obowiązek potwierdzić na piśmie wszelkie istotne informacje dotyczące m.in.: całkowitego kosztu zamówienia oraz prawa odstąpienia od umowy.
- ✓ Sklep internetowy musi zrealizować zamówienie w terminie 30 dni.
- ✓ Jeśli nasza reklamacja nie przyniesie oczekiwanego rezultatu – skorzystajmy z wyszukiwarki instytucji chroniących konsumentów dostępnej na stronie www.uokik.gov.pl.
- ✓ W przypadku kiedy skarżony sklep ma siedzibę poza granicami Polski – zgłośmy skargę do ECK, www.konsument.gov.pl.

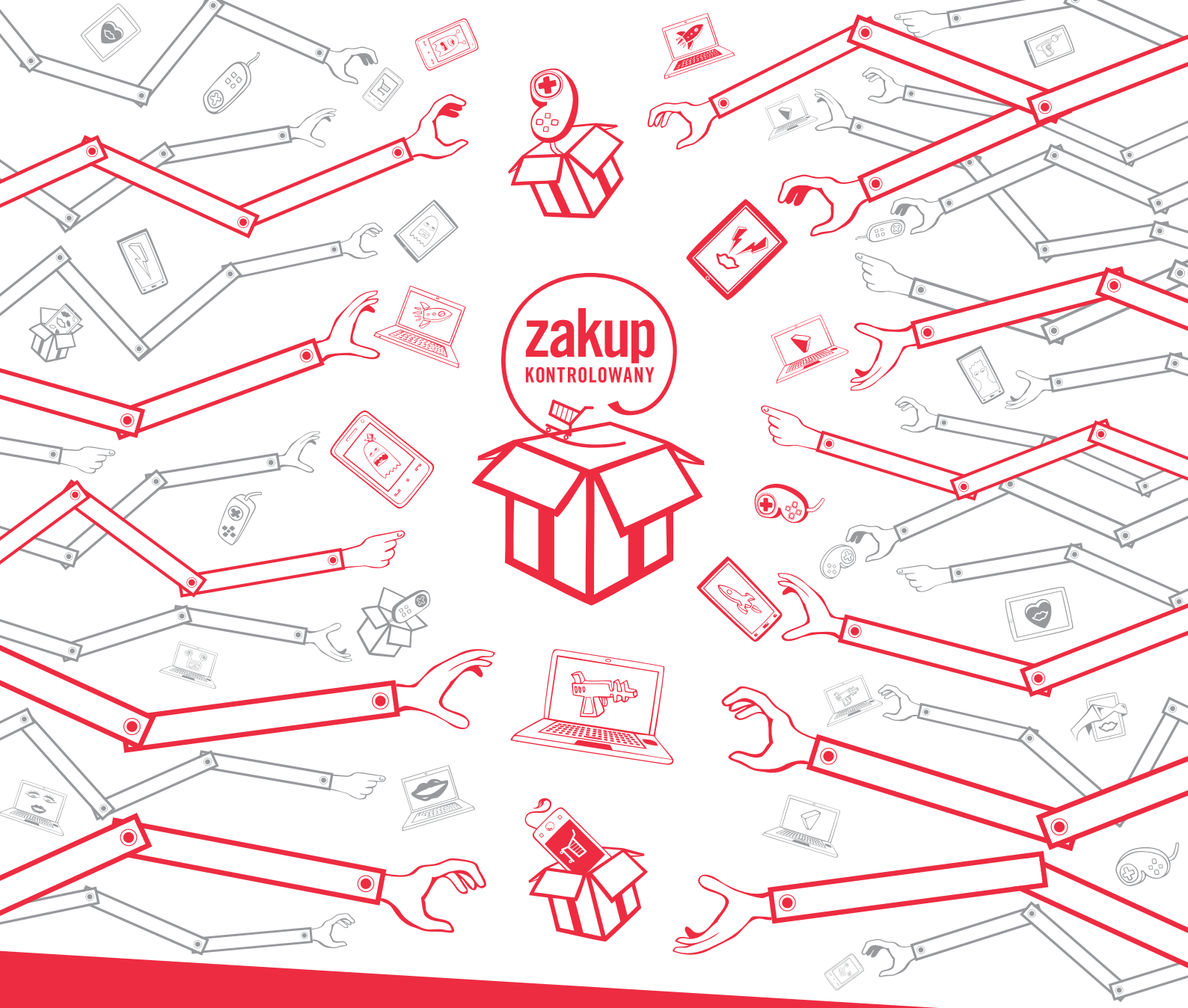

Dziecko – internetowym konsumentem

Młodzi użytkownicy sieci stają się coraz aktywniejszymi konsumentami. 12 proc. użytkowników internetowej porównywarki cen Ceneo.pl to osoby poniżej 18 roku życia (raport „Młodzi kupują w sieci”, Ceneo.pl, 2011). 15 proc. nastolatków posiada konto w serwisie aukcyjnym, poprzez które trzy razy częściej kupuje produkty, niż je sprzedaje. Młodzi klienci najchętniej kupują online gry, telefony komórkowe i ubrania. Co czwarte dziecko przyznało, że korzysta z kont albo kart kredytowych rodziców bez ich wiedzy, a jedynie 17 proc. rodziców deklaruje, że wie o internetowych zakupach swoich dzieci (raport „Online Family 2011”, Horton 2011).

Ustal wspólnie z dzieckiem zasady zakupów przez Internet. Przypomnij mu zasady bezpieczeństwa i naucz rozsądnego gospodarowania kieszonkowym.

zakup
KONTROLOWANY

więcej na: www.saferinternet.pl/zakupkontrolowany
bezpłatne konsultacje: 800 100 100

